

Kõiki Prantsusmaalt lahkujaid ei ole solvatud nagu mind.

Prantsuse näitleja Gérard Depardieu tundis end solvatuna maksude eest Belgiasse pagemise süüdistuste pärast.

Jaapani peaministri partei sai valimistel rängalt lüüa

Peaminister Yoshihiko Noda Jaapani Demokraatlik Partei (DPJ) sai eilsetel parlamentari ülemkoja valimistel rängalt lüüa. Kolm sihitut võimuaastat kolme erineva peaministri juhtimisel, mis kulgesid arvukate poliitskandaalide saatel, ei võimaldanud erakonnal täita muutuste lubadust, mille toel 2009. aastal valimised võideti. Noda astus eile erakonna juhi kohalt tagasi. Rahvusringhääling NHK prognoosis esialgsete tulemuste ja lävepakuküsitluste põhjal, et konservatiivne Liberaaldemokraatlik Partei (LDP) võitis eilsetel valimistel parlamendis vähemalt 255 kohta DPJ 39 vastu. Lisaks saab liberaaldemokraatide liitlane Uus Komeito NHK andmeil 480-kohalises alamkojas vähemalt 25 mandaati. **BNS**

341 ajakirjanikku on Venemaal tapetud viimase 20 aastaga.

Meedia: John Kerryst sai USA välisministrikandidaadiks

Ühendriikide meedia andmetel nimetas president Barack Obama veteransenaatori ja endise demokraatide presidendikandidaadi John Kerry uueks välisministrikandidaadiks. Nii CNN kui ka ABC viitasid anonüümsetele allikatele demokraatide siseringsis, kuid Valge Maja polnud eileks teadet veel kinnitanud. Kerryst sai soosik uuest aastast Hillary Clintonist vabanevale välisministri kohale pärast seda, kui vabariiklaste kriitikatulva alla sattunud USA suursaadik ÜROS Susan Rice palus möödunud nädalal end sellele kohale mitte valida. Praegu juhib pikaegne senaator Kerry mõjukat senati välisasjade komisjoni. **postimees.ee**

Fidži valmistub võimsa tsükloni saabumiseks

Vaikses ookeanis asuval Fidžil jätkus eile inimeste evakueerimine madalatest piirkondadest, kuna lähenemas oli võimas tsüklon Evan. Evan nõudis Samoal vähemalt nelja inimese elu ning ohvrite arv ilmselt kerkib veelgi, kuna kadunuks on jäänud kolm kalalaaeva kaheksa mehega pardal. Fidži peamine lennukompanii Air Pacific on tühistanud suure osa tänasest lendudest. Meteoroloogiateenistuse WeatherWatch.co.nz peaanalüütik Philip Duncan ütles, et tsükloni tuulte kiirus võib ulatuda kuni 80 meetrini sekundis, kui Evan täna varahommikul Fidžile jõuab. **postimees.ee**

Assange esineb neljapäeval kõnega

Kuudat kuud Ecuadori Londoni-saatkonnas redutav Wikileaks asutaja Julian Assange esineb neljapäeval avaliku kõnega, teatas saladokumentide avaldamisega tuntust kogunud veebikülj eile. Wikileaks andis oma Twitteri kaudu teada, et Assange esineb kell seitse õhtul kohaliku aja järgi Ecuadori suursaatkonnas ees pöördumisega rahvale, tähistamaks kuue kuu möödumist saatkonnas varjumise algusest. **BNS**

Harkivis tapeti kohtunik koos perekonnaga

Ukrainas Harkivi linnas leiti üleile tapetuna kohtunik ja tema perekond, ütlesid korrakaitseallikad Interfaxile. Harkivi ringkonnakohtu kohtuniku, tema naise, poja ja selle elukaaslase peata surnukehad leiti nende korterist. Prokuratuur kinnitas mõrva toimumist, kuid lubas üksikasjad hiljem avalikuks teha. **BNS**

KODUTUS. Poola hoolekandeorganisatsiooni Barka püüab Londoni idaeurooplastest kodu veenda, et nad peaksid kodumaale tagasi minema, ja aitab neil seal jalule saada.

Kutsudes kadunud po

TOMS ANCĪTIS
London

Londoni Waterloo kodutute päevakeskuses on hommikusöök juba läbi saanud, kuid sööjad pole ruumist ikka veel lahkunud. Nad näevad välja, nagu jaguneksid nad kahte leeri – erksad ja väsinud.

Üks ergaste hulka kuuluv mees otsib oma kotist habemajamisvahendeid, teine loeb ajalehte, kolmas keerab endale sigaretti, ülejäänud lobisevad aga rõõmsalt poola keeles. Väsinute leeri kuulujad on kõik keskealised talvejopedesse riitunud mehed, kes midagi ei räägi ja on peaaegu suikunud. «Nad jõid lihtsalt nädalavahetusel liiga palju,» selgitab üks päevakeskuse töötaja.

Väsinute lauas istub ka Jurek Tymczok, kes ei paista sellesse seltskonda üldse sobivat – tema habe on hoolikalt trimmitud, juuksed kammitud, seljas elegantne vest, jalas viksitud kingad, käes aga kaustik. Siiski on tema välimus eksitav, sest Jurek sobib väga hästi sellesse seltskonda. Ta mõistab suurepäraselt oma lauakaaslast, sest vaid mõne aasta eest nägi ta samasugune välja. Ise iga päev purjus, magas ta tänaval ja rändas ühest *squat* ist teise. Alates sellest ajast, mil ta oma kodutu-elu aga lõpetas, on Jurek olnud Poola hoolekandeorganisatsiooni Barka töötaja. Organisatsioon aitab Londonis juba viiendat aastat idaeurooplastest kodutud oma kodumaale naasta. «Ma olen siin elavaks näiteks,» sõnab Jurek. «Ma näitan neile, et vaadake, ma olen samas seisus nagu teie praegu, kuid ma suutsin sellest välja rabeleda. Nii et teie saate sellega ka hakkama.»

Kommuunis üles kasvanud

«Barka» (poola k «päästepaat») asutasid psühhiaatrid Barbara ja Thomas Sadowski Poolas üle 20 aasta tagasi. Nõukogude Liidu lagunemine viis Poola kriisilukorda – suured riigifirmad lõpetasid tegutsemise ja tuhanded poolakad kaotasid töö ja jalgealuse, paljud neist langesid alkoholi ja narkootikumide kätte. Barbara ja Thomas tahtsid aidata neist vähemalt väikeste ki osa. Nad leidsid Lääne-Poolas mahajäetud koolihoone ja hakkasid seal uut tüüpi toetust andma. Esimeseks grupiks oli 20 haiglapatsienti ja vangi, keda Sadowskid üritasid mitte ravimite abil, vaid töösse kaasamise ja füüsilise tegevusega ravida.

«Nende tegevust peeti hullumeelseks,» meenutab Sadowskite tütar Ewa Sadowska, kes kasvas kommuunis üles kõrvuti endiste vangide, alkohoolikute ja prostituutidega. Nüüd neid aga enam sõgedaks ei peeta. Algselt väike kommuun on kasvanud sajast organisatsioonist koosnevaks hiiglaslikuks võrgustikuks, mis

on auhindu saanud nii Poola presidendilt, paavst Johannes Paulus II-lt kui ka Maailmapangalt.

Sadowskite tütar Ewa on praegu Barka Suurbritanniaharu juht. «2006. aastal võtsid Poola Barkaga ühendust Londoni Hammersmithi ja Fulhami linnajao esindajad, keda oli murelikuks teinud Ida-Euroopa migrantide seas leviv kodutus. Nad palusid meie abi,» räägib Sadowska.

Alates Barka Inglismaal tegutsemisest on organisatsioon toonud Londonist kodumaale tagasi üle 2400 Ida-Euroopa kodutu. Veelgi enam – nad ei maksa mitte ainult kinni inimeste kodumaale naasmise, vaid aitavad nn lõimumiskeskustes kodutut ka uut elu alustada. Poola lõimumiskeskustes ravitakse endistel kodututel alkoholismi, aidatakse neil haridust saada ja sotsialettevõtetes töötada. Kogu Poola peale on selliseid ettevõtteid ligi 400 ning nende tegevusalad on väga erinevad, alustades aiandusest ja koristamisest kuni rikša-sõitmiseni.

Raske veenda

Jurek ei ole Barka töötajate seas ainus endine kodutu, just temasugused inimesed moodustavadki organisatsiooni keskme. Neid kutsutakse «juh-tideks» ning nende ülesandeks on kodututega kontakti saada ja nende usaldus võita, et siis neid oma elu muutma veenda. Barka ei aita ainult poolakaid, vaid organisatsioon on kodumaale tagasi saatnud ka slovakke, bulgaarlasi, rumeenlasi, leedukaid, lätlasi ja eestlasi. Siiski on neid raskem ühiskonnaellu tagasi aidata, kuna lõimumiskeskused asuvad vaid Poolas.

«Kaks viimast lätlast saadeti eelmisel kuul koju tagasi,» sõnab Jurek. Kuidas ettevõtmise praktiline pool välja nägi? «Ma ostsin neile kaks kotitait toitu ja alkoholi, andsin 50 naela (umbes 62 eurot), et nad saaks Riias maakohtadesse sõita, kus nende pered elavad, ja viisin nad bussi peale,» ütleb Jurek.

Ajal, mil Jurek ise veel Londoni tänavatel ööbis, veenis ka teda just üks Barka töötaja kodumaale naasma. «Mind ära rääkida polnud kerge, see võttis palju aega. Kui sa oled kodutu, saad sa nii palju negatiivseid kogemusi, et see õpetab sind mitte kedagi usaldama. Meid oli neli meest, me hoidsime kokku ega usaldanud kedagi. Kodutute seas liikusid kõlakad, et Barka on midagi mafia-taolist, kes otsib inimesi, et neilt neerud eemaldada ja maha müüa.»

Mõte, et järsku oleks elu midagi muutnud parem, tuli Jurekile juba enne Barka töötajaga kohtumist pähe. «Pärast Londonis kodutuna veedetud paari aastat sain aru, et mulle hakkab mu elu meeldima. Ja see tõdemus ajas hirmu naha,» räägib Jurek. Enne kodutuks jäämist töötas ta illegaalselt ehitussektoris ja elas oma pojaga koos. Ühel päeval viskas

Kodutu mees selle aasta juunis Londoni sillas tööleminejate keskel vihma käes istumas.

Endine kodutu ja nüüdne Barka töötaja Jurek Tymczok (punases), Barka Suurbritanniaharu juht Ewa Sadowska koos artiklis küll mittemainitud, kuid samuti endise kodutu, nüüdse Barka töötaja Darek Krysztzofkuga. **FOTOD: TOMS ANCĪTIS**

poeg aga isa kodust välja, kuna ei suutnud tema karme joomahooget taluda.

Algul oli elu tänavatel raske, kuid see läks palju lihtsamaks, kui Jurek omandas vajalikud teadmised, kust raha, riideid ja alkoholi saada ja kust head ulualust leida. «Mõnikord teenisin isegi 50–100 naela (umbes 62–123 eurot) päevas. Siidripudel maksab ainult kaks naela (ligi 2,5 eurot), seega polnud mulle mingiks probleemiks päev otsa juua ja end hästi tunda. Mi-

da alkohoolikule veel peaks vae- ja olema?»

Seda asjaolu arvesse võttes saab Jurek aru, et usutavasti pole leedukat Rihardast – väikest halli habemega meest, kes tema ees päevakeskuses istub – võimalik kuidagi veenda kodumaale tagasi minema. Rihardas räägib soravalt poola keelt ja veidi ka vene keelt ning on Londoni tänavatel elanud pea kümme aasta. «Mida ma seal Leedus tegema peaks,» naerab ta variandi välja. Ta on kodumaal ainult üks sugulane, Kaunases elav eakas ema. Isegi purjus olles saab Rihardas aru, et kui ta Kaunases senist elustiili jätkaks, läheks tal seal palju kehvemini kui Londonis. Kui ta

Barka Suurbritanniaharu on toonud Londonist kodumaale tagasi üle 2400 Ida-Euroopa kodutu.

...degi tagasi koju

FOTO: REUTERS/SCANPIX

Homo soveticus Londoni tänavatel

TOMS ANCĪTIS, London
valis@postimees.ee

Ressursside saamiseks kasutavad idaeurooplastest kodutud Londonis ellujäämisstrateegiaid, mille omandasid sotsialistliku korra ajal. See aitab neil Londoni tänavaelus edukas olla, kuid raskendab samaaegselt nende võimalust oma elu radikaalselt muuta. Sellisele järeldusele jõudis Roehamptoni ülikooli Poolast pärit sotsiaalantropoloog Michal Garapich, kes on uurinud Londoni idaeurooplastest migrantide seas esinevat kodutust ja alkoholi kuritarvitamist määravaid sotsiaalseid ja kultuurilisi tegureid.

Reede hommiku veetis Garapich luksusvillade ja kallite autode keskel, nimelt kondis ta koos oma tudengitega väliloengu käigus läbi Londoni ühe kallima osa Chelsea. Paik on kuulus järgneva sotsiaalse nähtuse poolest: seal on ära kollimas madala või keskmise sissetulekuga inimesed, kelle kohad võtavad üle miljonärid ja miljardärid.

«Keskmise palgaga inimestel on siin võimatu elada. Kahe magamistoaga korter sellises majas ei maksa alla miljoni naela (1,23 miljonit eurot),» sõnab Garapich mulle, kui möödume pigem tavallise välimusega hoonest.

Siiski ei ela Chelseas ainult rikkurid, miljoninaelaste korterite naabruses olevates mahajäetud majades ja parkides veedavad oma öid kodutud. Londoni kodutute täpset arvu ei tea keegi, kuid selgem on asjaolu, et vähemalt pooled varjupaikade, päevakeskuste ja muude abiametite klientidest on Ida-Euroopast pärit siserändajad. Garapich ennustab, et järgmiste aastate jooksul suureneb kodutute arv Ühendkuningriigis veelgi.

Londoni kodutuse peamiseks põhjuseks on eluasemeturu surve. Üürihinnad on jõudnud lihttöölise jaoks kättesaamatusse kõrgusesse, sotsiaal maju jääb aga vähemaks. Garapichi sõnul distantseerivad ka kodutuid ekspordivad riigid end sellest probleemist.

«Ma ei tea Balti riikide kohta, kuid usun, et üheks suurimas kodutute eksportijaks olevas Poolas sõnavad näiteks Krakowi linnavõim ja -planeerijad: «Tore, meil on väga hea meel, et meie inimesed on kodutud Londonis, Pariisis või Berliinis, mitte siin.»»

Poolas suhtutakse kodututesse üsna halastamatult, isegi agressiivselt. Sotsiaalantropoloogias on sama suhtumisega linna kohta isegi oma termin – «revanšistlik linn». Selline linn teeb end kodutute või vaeste jaoks väga ebamugavaks ja need inimesed pole seal teretulnud.

Kogu tänavate, parkide ja raudteejaamade ülesehitus on tehtud pigem liikumise suurendamiseks, mitte ei julgusta näiteks inimesi seisma jääma ja istuma. «Näiteks pingid on sellised, et neil saab ainult istuda, kuid magamiseks on need võimatud,» sõnab Garapich. Antropoloogi sõnul levivad revanšistlikud linnad just Ida-Euroopas üha laiemalt.

Mõistet «idaeurooplastest» on

Michal Garapich FOTO: TOMS ANCĪTIS

Garapich oma uurimistöös kasutanud pigem sotsiaalmajandusliku kui geograafilise mõistena. «Poolakaid häirib mõnikord väga, kui neid idaeurooplasteks nimetatakse. Nad ütlevad, ei, ei, ei – meie oleme keskeurooplasted. Ma usun, et Balti riikides on sarnane olukord. Baltimaad on agarad end pigem Põhja-Euroopa, Skandinaaviaga seostama, sest see asetab nad Stockholmile lähemale,» sõnab Garapich.

Kuid sõltumata inimeste ja riikide püüdlusest endaga mingit identiteeti seostada, jääb fakt faktiks – kõik endised Nõukogude Liidu liikmesriigid jagavad samu kultuurilisi tunnuseid, mis arenesid välja sotsialistliku korra ajal. «Need jooned on ikka alles ja paradoksaalsel kombel aitavad need nüüd kodututel kapitalistlikus linnas ellu jääda.»

Garapich selgitab oma mõtet lähemalt: sotsialistliku süsteemi ajal valitses riigi ja indiviidi vahel vastanduv suhe. «Riik ja süsteem olid põhimõtteliselt inimese vastu. Sellistes oludes ellujäämiseks pidi süsteemist mööda hiilima.» Inimene pidi õppima teatavat kaksikelu elama, olema parteis, kohtumiste ajal valetama, kuid erasfääris võis selle üle nalja teha. Valetamine ja petmine olid aktsepteeritud.

Süsteemi üle mängima õppinud inimesed said juurdepääsu mitmesugustele hüvedele. Ilmselgelt oli Nõukogude Venemaal karmim seis, kuid Poolas tegutses ulatuslik must turg. Polnud saada ei televiisoreid ega autosid, kuid kui keegi neist ühe sai, näitas see hakkamasaamist, teadmisi süsteemi ülemängimise kohta.

See tõi kaasa ellujäämisstrateegia, mille kasutajaid on sotsioloogid tihti kutsunud *homo soveticus*'teks, kus inimene ühelt poolt kardab kõike ja näib seaduskuulekas, kuid teisalt skeemitab, et seadusest mööda vajalike võimaluste juurde saada.

Londonis elavad idaeurooplastest kodutud kasutavad neid oskusi linnas ellujäämiseks. Nad teavad varjupaika sisse saamise nippe, seda, kuidas petta toetus-süsteemi, kust saada ja kuhu müüa vanarauda. Olukorras, kus ükski amet enam ei aitaks, ei näeks Briti kodutud sellest väljapääsu, idaeurooplasted aga leiavad alati lahenduse. Samal ajal tähendab see, et neid on ka palju keerulisem abistada – kõiki institutsioone näevad nad vaenlasena ega usalda neid.

Ameeriklased leinasid tulistamise ohvreid

Newtowni inimesed, kellega eile õhtul liitus ka USA president Barack Obama, läksid eile kirikutesse, et palvetada reedel tapetud 20 lapse ja seitsme täiskasvanu eest. Ühes riigi ajaloo hullemas veresaunas tappis kahtlusalune, 20-aastane Adam Lanza Newtowni linna algkoolis 26 inimest, eelnevalt oli ta elu võtnud ka oma samas koolis õpetajana töötavalt emalt. Lanza ohvriteks olid põhiliselt kuue- ja seitsmeaastased lapsed, lisaks kooli direktor ja viis naistöötajat. Lanza ise leiti Sandy Hooki kooli ühest klassiruumist surnuna.

Connecticuti väikelinna kirikud olid eile varahommikust saadik leinajaid täis ja linna jõulupuu muutus spontaanseks mälestuskohaks, mille ümbrus oli täis küünlaid, kaisukarusid ja käsitsikirjutatud teateid.

«Kogukond tuleb kokku ja palvetab,» sõnas kohalikus katoliku kirikus uudisteagentuurile AFP Punase Risti vabatahtlik Rosty Slabicky. Ta lisas, et inimesed on muserdatud. «Mitte ainult perekon-

nad, vaid ka esimesed reageerijad proovivad kriisiga hakkama saada väga isiklikul ja emotsionaalsel tasandil,» sõnas Slabicky.

Kuigi esialgsete teadete kohaselt kasutas Lanza vere-töö sooritamiseks kahte käsirelva, avaldasid võimud üle-eile, et põhiliselt tulistas ta .223-kaliibrisest Buchmasterist. Kõik kolm relva olid registreeritud Lanza ema nimele.

Lisaks teatasid Oklahoma võimud, et olid vahistanud ka ühe keskkooliõpilase, süüdistades teda kavatsuses korraldada Bartlesville'i keskkooli auditooriumis plahvatus ja tulistamine Lanza mõrvade-ga samal ajal.

Politsei vahistas 18-aastase Sammie Eaglebear Chavez reedel kella 4.30 paiku varahommikul, vandenõust oli teada saadud päev varem. Vahistamisorderis märgiti, et Chavez püüdis veenda teisi õpilasi aitama tal koolikaas-lasi auditooriumisse meelitada, sulgema ukseid ja hakka-ma tulistama. Ajalehe Tulsa World andmetel ütlesid võimud, et Chavez oli ähvardanud tappa kõik koolikaas-lased, kes ei soostunud aitama.

Bartlesville Examiner-Enerprise aga kirjutab, et Chavez kavatses õhkida uste juures pommid, kui politsei oleks kohale jõudnud. Chavez on vahi all ja talle on määratud ühe miljoni dollari suurune kautsjon. PM/BNS

Connecticuti
väikelinna
kirikud olid eile
varahommikust
saadik leinajaid täis.

PRISMA
www.prismamarket.ee

Postimehe tellimishinnad alates 01.01.2013

Postimees, eraisikule ilmub 6 korda nädalas E - L
1 kuu 12 €
Otsekorraldusega tellimisel 10.90 € kuu

Postimees, juriidilisele isikule ilmub 6 korda nädalas E - L
1 kuu 17 €
Otsekorraldusega tellimisel 16 € kuu

Postimees + Tartu Postimees ilmub 6 korda nädalas E - L
(väljapoole Tartu linna ja maakonda, Jõgeva maakonda ja Otepää linna)
1 kuu 17 €
Otsekorraldusega tellimisel 16 € kuu

Postimees Extra ilmub 1 kord nädalas L
1 kuu 5 €
Otsekorraldusega tellimisel 5 € kuu

Postimees vene keeles ilmub 5 korda nädalas E - R
1 kuu 6 €
Otsekorraldusega tellimisel 5 € kuu

Tellimistelefon 666 2525

Postimees